

Székelvország

«Székelv-Udvarhely»

Csik, Háromszék, Marastorda, Torda-aranyos és Udvarhely-
vármegyék partoktól független, székelv érdekű vjsága.

Előfizetési árak: egész évre 10 K, félre 5 K,
negyedévre 2 K 50 f. Egyes szám 16 fillér. Hirdet-
sek díjszabás szerint. Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LÁPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelvud-
varhelyi, Kossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz. Posta
takarékpénztári csekk- és kliringszámla 10489. sz.

Az igazi népnevelés.

— A „Székelvország” eredeti közlései. —

Barabás Endre, a dévai állami tanítóképző intézet nagy tudású, lelkes székelv igazgatója talán csodákat művel? Nem! Meg- és átértette népnevelői magasztos hivatását s egészen új csapáson halad előre. Tetteivel igazolja, hogy ő valóban hivatását lelkiismeretesen betöltő vezére annak az intézménynek, mely a nép nevelőit adja a népnek.

Barabás Endre átértette, hogy székelv faja iránt való kötelességeit teljesíti akkor, midőn a Déván mindenkitől elhagyott, sőt üldözött csángó-telepeselek ügyét magáévá tette.

A mint három év előtt a dévai tanítóképző élére került s látta a csángók szomorú elhagyatottságát, ez a derék székelv vezér minden szabad idejét nekik szentelte. A legényekből, leányokból ifjusági egyesületet szervezett és megalakította a hitelszövetkezetet.

Nagyszabású, messzekiható működésének halvány vázlatát alább fogjuk bemutatni — élő példakép a szorosán vett Székelvföld vezéreinek.

Barabás Endre e fáradságot nem ismerő buzgóságával — úgy látszik — nemcsak a csángóknak kívánt használni, hanem a bölcs vezetésére bizott nagyfonságú kulturintézmény növendékeinek, a jövő néptanítóinak is látható, tapasztalható példát akart mutatni, hogy mint kell a „épért dolgozni.

Jellemző és gyakori sajnós eset nálunk, hogy az ilyen és ehhez hasonló ügybuzgálómal

dolgozó férfiakat számba sem veszik. Így járt Barabás Endre is.

Kezdeben az urak reá sem figyeltek, később gunyolták. De ő nem csüggedett és kitartó, minden időt viharával dacolni képes igaz székelv szívóssággal végrehajtott erős akaratának — kénytelenek voltak a kishitűek, a gunyolódok is meghajolni. Közelebbről őt, a — „jövénnyt”, vármegyei törvényhatósági bizottsági tagnak választották meg...

Székelv lelkünk egész melegevel üdvözljük tudós testvérünket hatalmas kultur-akciója élén és őszinte szívből kívánjuk, hogy megkezdett művét a magyar nemzet, szűkebbkörű székelv hazánk dicsőségére, minél nagyobb eredmény koszorúzza.

Most pedig átadjuk a szót dévai tudósítónknak, kinek rövid, tömör sorai minket e fel-
emelő lelkesedésre indítottak:

Abstínens-nevelés.

A dévai állami tanítóképző igazgatója három év előtt alakította meg a Bukovinából Dévára telepített csángó testvéreink ifjusági egyesületét, mely egyéb hasznos ismeretek nyújtása mellett, a csángó földmives ifjak abstínens nevelését is programjába vette.

Az egyesület évente három népies tánmulatságot is szokott rendezni színelőadásokkal, énekekkel és szavalatokkal kapcsolatban.

Két év óta ezen mulatságok azonban alkohol nélkül s így veszekedés, verekezés és bicskázás nélkül folynak le. A legdrágább ital ilyenkor a málnaszörpös borvíz és a limonádé.

Eddig ötször rendeztek abstínens népies mulatságot, melyeken rendez-

sen 3—400 csángó jelenik meg. Van jókedv, vigasság kivilágos virradatig, amikor szépen sorba állva vonul szép csendesen Déva városán át, a félóránnyira levő Csángótelepre, a jól mulatott társaság.

Eddig harmincnégy 16—21 éves csángólegény tartozik az abstínens ifjusági egyesületbe, akik a vasárnap délutánokat mindig a tanítóképzőben töltik, ahol a tanárok és a tanítónövendékek nagy szeretettel tanítgatják őket írásra, olvasásra, számolásra, hasznos ismeretekre, énekekre, szindarabokra és táncokra is.

Különben a tanítónövendékek között is terjed — a földmives legények példájára — az abstínencia. Az idén alakították meg az Abstínens kört, melynek jelenleg 83 tagja van, a 105 tanítónövendék közül.

Legutóbb, febr. 15-én Vajdahunyadon rendeztek igen jól sikerült hangversenyt, ahol az alkohol nélkül reggelig mulató ifjak feltűnést is keltettek; bebizonyítván, hogy urason is lehet mulatni — alkohol nélkül.

Mult, jelen és jövő.

Irta: **Gagyí Samu.**

III.

Tisztességes háznál nem volt becsülete sem a leány, sem a szülők előtt annak a legénynek, kit a korcsmába láttak belátogatni. Tisztességes társasjáték, mulatságban legények és leányok közösen részt vettek, s kellő módon vigadoztak. Megszégyenítő, keserű utókövetkezmény nagyon ritkán volt hallható. Egymást kellően becsülték.

Vasár- és ünnepnapokon tele volt a templom.

Ha valaki betegség, vagy állatának elkárosodása miatt munkáját nem végezhetette a kellő időben, a rokonok, szomszédok és más jó emberek elvégezték neki; kíségettek „Isten fizesséért”.

Szászok, oláhok telepedtek és telepítették le a székelv szomszéd-ságába. Ezekkel századokon át jó egyetértésben, kölcsönös cserekeres-

A mulaság képe is előnyösen megváltozott, mert a táncok között az ifjak nem távoztak az ivóba, hanem szavalat-, ének- és monolog-számokkal mulattatták a lányokat és mamákat.

A tanítónövendékek most egy bukovinai kirándulásra készítik elő a csángó legényeket és leányokat, akik apáik szülőföldjét akarják meglátogatni. Ott, mind az öt faluban színelőadást és tánmulatságot fognak rendezni, de teljes abstínenciában, jó példával kívánván hatni, a 150 év óta száműzetésben élő csángó testvéreinkre. Az érdekes kirándulás augusztus hó közepére van tervezve.

Egy szövetkezet inség-akciója.

A Déva-csángó-telepi hitelszövetkezet még nincs két éves, mégis a már második éve inséggel sújtott csángóság segítségére sietett. A vármegyétől kétezer korona kamatmentes kölcsönt vett fel s ebből olcsó kukoricával látja el az inségbe jutott lakosságot.

kedelemben éltek elődeink. S mert szükségét érezte a velük gyakrabban érintkező, eltanulta a nyelvüket ezeknek. A közös hazának szintén terheit hordozó állampolgároknak tekintette s csak az összeest elnyomni törekvő fő-főhatalmasságok titkos izgatására állottak párszor ellenséggé szembe egymással, mert a „divide et impera” elvet igen jól értik bizonyos körök, s csakis a zavarosban halászhatnak az önérdék hajhászok nagyobb sikerrel.

A székelv házi és kisebb kézműipari termékeit a szomszéd még fejletlenebb államokba szállították, a mennyiben itthon fölösleges volt. Nyersanyagot tőlük a műveltebb nyugati államokba a közlekedési viszonyok nehézsége miatt keveset vihettek ki a gyáripárhoz. Gyáripari termékeket drága áron és keveset hoztak be onnan. De hát a nép csékely igénye nem is igen követelte.

Gagyí Simon, mikor férjhez adta Mártthanevű leányát Lázár Jánoshoz, két darab földet adott el, hogy leá-

A szövetkezet tizenkettő koronáért kapja a kukorica métermázsáját a kirendeltség útján s ugyanezen áron osztja ki két hetenként a rászorulóknak, még kezelési költségül sem számítván fel egy fillért sem.

Az így kiosztott kukorica ára legkésőbb f. évi okt. 1-éig fizetendő vissza, bármely apró részletekben a szövetkezetnek. A kiosztott kukorica mennyisége a családtagok számával arányos. Átlag egy családtagra hetenként csak öt kilogramm kukorica vehető igénybe.

A segélyakció következtében a legutolsó inségbe jutott napszámos is a szövetkezet tagja lett, de az üzletrészek fizetése ezekre nézve lelkiismereti kérdésnek hagyatott s így az inség megszüntével ki is léphetnek a szövetkezet kötelékéből.

Érdekes az is, hogy a szövetkezetnek tagjai csaknem kizárólag földmíves gazdák, akik az idei Isten csapására minden anyagi és erkölcsi erejüket összetették, hogy közülök még a legnyomorultabb is érezze az emberi lélek nemességét, az összetartás erejét, legalább a csapások ideje alatt.

A lelkes szövetkezeti tagok — ha az Isten áldást ad az idén, nem félnek a veszteségtől, de ha veszteség lesz, azt is Istenbe vetett hittel vállalják...

Hát nem szép példája-e ez, az egyszerű, kerges tenyerű földmíves emberek nemes szívűségének!?

Igy és ehhez hasonló tettekben képzeljük mi az igazi népnevelést. Erre sarkalja székelyföldi vezérköreinket a „Székelyország” unos-untalan.

Mi is — mint *Barabás* Endre székely testvérünk kezdetben — figyelemben alig részesülünk; az urak nagyrésze számba sem veszi törekvéseinket, javaslatainkat. De ez bennünket a tovább

küzdésben nem akadályoz, mert tudjuk, erős a meggyőződésünk, hogy a Székelyföld összes vármegyéinek előbb-utóbb egyetértő székely testvéri szeretettel kell akcióba lépniök, — ha külön-külön elvérzeni, megsemmisülni nem akarnak...

Az ezredéves Árpád-szobor, a hajdu-dorogi magyar gör. kath. püspökség első apostolai ellen elkövetett megrázó merényletek — tessék elhinni — az idők jelei...

Székely testvéri szeretettel kérünk tehát mindeneket, tartunk össze. Az agyagfalvi székely nemzetgyűlések helyét mi ohajtjuk pótolni.

„Mindnyájan egyért és egy mindnyájáért” küzdeni, az összes székelység becsületbeli, fajtaföntartó kötelessége!

Székelyek, ébredjetek!

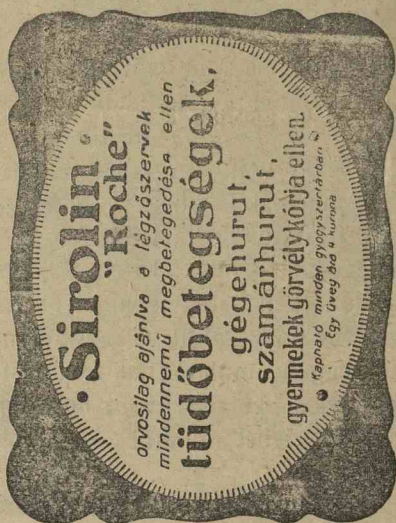
Pusztulás jön felétek.

Ha mind össze nem tartunk,

Egymásra nem hallgatunk, —

Kő kövön itt nem marad: —

Hitvány, aki — elmarad!

nyának szoknyára való posztót és lakadalomra vágótulcot vehessen — olvasom egy 300 év előtti írásból. Az ilyen külföldről behozott gyáripari termék sokba került, de csak ünnepi ruha volt s a dedunoka is használhatta, sohasem ment ki a divatból.

Igy éltek a székelyek; fárasztó munkával keresvén napi élelmüket, a fegyvert foghatók védve a hazát és övéiket; egyik kedvezőbb, a másik kedvezőtlenebb helyzetben...

Megható, siralmas, örökös rabságát panaszolja Gagyai János egy krimiából valahogyan idejuttatott levelében. Nyolcezerrel többet vagyunk itt rabok — írja. Itthon szülői, felesége, egy fia és egy leánya nem bírták előteremteni a váltság díját. Ott nyugszik többi, ki nem válthatott, székely társával együtt, kik Kemény János fővezérrel együtt tatárfojgásba estek a Rákóczy seregéből.

Gagyai Istvánnak már jobb sorsa lehetett, mert a havasokon tuli hábo-

rukban tanusított vitézségeért, mint a marosszéki lovasok hadnagya, Rákóczy fejedelemtől ezüst pajzsot kapott, tetszése szerint választandó címerrel — amint ezt az országos levéltárban levő irat mondja. Pálmay József Rákóczy testőrhadnagyának léptette elő „Udvarhely vármegye nemesei” című könyvében és elkesztelte Gagyhynak. Így e név alatt sohasem létezett családot alapított.

Az előléptetést mi, a családhoz tartozó késő utódok köszönhetnők csak meg, — nem tehetvén ezt már a régen elhunyt ő maga — de hát kivette a családból Pálmay ur a h és y-al, ezért nem tartozunk köszönettel neki.

A székelyek jelene hasonló a multhoz. A török nem ellenség többé, sőt menedéket nyújtott közelebbi szabadságharcunk alkalmával azon honfitársainknak, kik a szövetséges jóbarátnak ajánlkozott örökös ellenségünk hóhérbárdja elől hozzáfut-

A jövő.

XI.

Tárgyaltuk már a házi és gyári ipari kérdéseket s most áttérünk a kisipar helyzetének ismertetésére s azzal kapcsolatban reá kívánunk mutatni azokra a módzatokra, amelyek véleményünk szerint, a kisipar jövőjét kedvezően befolyásolnák.

A kézmű, vagyis kisipart nem azért hagytuk utolsónak, hogy annak érdekeit szolgálja elsődrendű kötelességnek ne tekintenénk, hanem készakarva azért, hogy annak hibáira, hiányaira jobban, ismételések nélkül reá mutathassunk s hogy a javulására irányuló intézkedésekre nézve, közvetlenebbül tehessük meg a szükséges javaslatainkat.

Magyarországon a kisiparosok úgy a házi, mint a gyári iparban ellenséget látnak. Az előbbieket t. i. a házi ipart üzöket kontároknak, az utóbbiakat pedig jogtalan versenyzőknek képzelik. Teszik ezt természetesen anélkül, hogy tisztába volnának a kisipar valódi bajaival és annak okairól tudomásuk volna.

A kisipar természeténél fogva a helyi szükséglet kielégítésére van hivatva. Ezen kívül hivatva van még egyes esetekben a gyári ipar féltermékeit előállítani.

A kisipar termékeit házi ipari uton nem állítják elő, legalább nem azokét a kisiparosokét, amelyek maig is, mint kisipari foglalkozási jellegű dolgok fenn állanak. Ennélfogva a házi ipart a kisipar ellenségeként beállítani nem is lehet.

A gyári ipart tekintve pedig, a kisipar helyzetére a következő észrevételeket kell tennünk. Tény, hogy a gyári ipar hatalmas versenytársa a kisiparnak, az is tény, hogy az a verseny már-már a kisipar lételet veszélyezteteti. Ennek azonban a kis-

ipari konzervativizmus a legfőbb okozója, mely konzervativizmus megnyilatkozik abban, hogy a kis iparosok nem tudnak a korral haladni s az ipartörvény életbeléptével megszüntetett, addig a kisipar érdekében helyes intézmények helyett újabbakat, a kornak megfelelő dolgokat meg nem valósított, hanem ahelyett görcsösen ragaszkodott, sőt ragaszkodik ma is oly dolgokhoz, amelyek már a multban is helytelenek voltak.

Az ipartörvény legsarkalatosabb intézkedése a céh-rendszer teljes megszüntetése volt. Abból indult ugyanis ki a törvényhozás, hogy ha sikerül lerombolni a konzervativizmus kínai falát, a béklyók megszüntetése után szabaddá lett kisipar önmaga keresi és találja meg azokat az elveket, amelyek birtokában a kisipar helyes utra terelődve, a változott viszonyokba illeszkedni, s a jóléthez elérkezni tud.

Amikor a törvényhozás megalakította az ipartörvényt, külföldről kellett kölcsön kérni reá a mintát s mert ami jó és üdvös Angliában az ottani viszonyokra tekintettel, nem következés, hogy üdvös és hasznos legyen nálunk is, — megesett az, hogy amíg az életbeléptetett ipartörvény nem teremtette meg a gyáriipart, addig teljesen tönkretette meglevő kisiparunkat az által, hogy az ipar szabadsága, szabadossággá fajult.

Az ipartörvény paragrafusait ugyanis kijátszani nem nehéz feladat. Hiszen, hogy valaki 18 éves korát betöltve képesített iparos lehessen, nem kell egyéb, minthogy X. Y. önálló iparos az iparhatóságnál kijelentse, miszerint ő azt a 18 évet meghaladt életkoru ifjut iparüzletében, szakmaszerű segéd munkásul alkalmazni akarja.

Az iparhatóság ily kijelentésre munkakönyvet tartozik kiszolgáltatni az illetőnek anélkül, hogy joga lenne

hattak... A közlekedési eszközök tökélyesbülése, szaporodása azt eredményezte, hogy többé nincs egy elzárva már székely népünk a nagy világtól. Más népekkel való érintkezés következtében tágu ismeretvilágának határa. A veszületett életre valóságánál fogva sok mindent megfigyel s igyekszik hasznára fordítani, a mit előnyösnek vél magára nézve.

Fakószerket már csak elvétve láthatni itt-ott egy-egy eldugott faluban. A tengelyét nem tökkel, sőt már nem is hájjal, hanem zsiros földi olajjal keni. Öngyártotta nehézkes faekjét a könnyebb járásu, jobb munkát eredményező vasekkel cserélte föl. Házait nem a földszinre rakja le, hogy életében kétszer is széthányja az elrothadt és földbe sülyedt talpak miatt. Igénybe veszi az el nem rothadó köveket; téglát, cserepet éget. Igénybe veszi a cementet s kezdi gyártani a cementhomok cserepet is szalma és faszindely helyett, épületei befödésére.

A két forduló határról átment a harmas fordulóra. Itt-ott már tagosít. Itt megjegyzem, hogy Gagyai Lajos barátom maradinak tart, amiért most ellenzem tagosítási terveit Etéden, holott jövedelmező gazdálkodást csak kis tagosított birtokon képzelek, de hát okaimat jól ismeri. Korainak tartom még bizonyos előfeltételek nélkül.

E tekintetben úgy vagyok, mint Gróf Széchényi István és Kossuth volt — si licet inparvenes grandibus uti — a mult század negyvenes éveiben a jobbagység fölszabadításával.

A következmények megmutatták, hogy a grófnak volt igaza. Az éretlen jobbagység egyrésze elpredálta szabaddá lett birtokát. A munkához és közterhek viseléséhez nem szokott birtokos osztály eladósodott; elolvadt talpai alól az ősbirtok s lett jó nagy részéből hivatal hajhászó, a nép nyakán élő proletár, tele ősi göggel, kielégithetlen igényekkel.

annak a vizsgálataba bocsátkozni, vajjon az illető egyáltalán érti-e a kérdéses ipari foglalkozást, vagy sem.

Az ipartörvényben meg van ez az intézkedés. Ezt az iparosok nagyon jól tudják, de arra nézve, hogy ezt az egyébként egyes esetekre üdvös intézkedést ki ne játszassák, biztosítékokat szerezni meg sem kíséreltek.

Ezeket a biztosítékokat pedig megszerezni, — az ipartörvény intenciójának sérelme nélkül is lehetne akkor, ha az ipari munkakönyvek kiadásának a fontieken kívül még az is feltételévé tételnek, hogy a munkakönyvet elnyerni ohajtó egyén, szakmabeli jártasságáról, szakképzett iparosok előtt szolgáltatasson bizonyítékot.

A kisipar kontárjai ugyanis nem a házipart üzök, hanem a nem teljesen képzett kisiparosok sorából kerülnek ki.

Ennélfogva elsősorban szükséges volna törvényes garanciát szerezni arra, hogy szakmabeli ipari munkakönyvet más, mint aki azt a szakmát teljesen érti, — ne nyerhessen. Ez az ipari szabadságot épségben hagyná, bár a visszaéléseket, a szabadoság oldalhajtásait meg is semmisítené.

Szükséges volna továbbá az, hogy önálló kisiparos ne lehessen más, mint akinek az élet követelményei iránt megfelelő jártassága van és emellett azt a kisipart, amelyet üzni akar, ismeri is.

Ezt el lehetne érni a kötelező vándorkodással és a mai ipari oktatás gyökeres reformja útján.

Szomorú igazság ugyanis az, hogy a mai ismétlő és ipari iskolák, nem hogy használnának, hanem ellenkezően igen nagy mértékben veszélyeztetik éppen azt a célt, amelyet szolgálni hivatva lennének.

Az iparostanoncok ugyanis, a mai ismétlő és tanonciskolákban nem is gondolnak arra, hogy valami jót, üdvöset, célszerűt tanulnának, hanem minden igyekecsük oda irányul, mivel szerezhetnének tanítójuknak nagyobb bosszúságot és mi által követhetnek el minél nagyobb huncutságot.

Mai szervezetükben tehát ezek az iskolák épen az ellenkező eredményt nyújtják, mint amit nyújtaniok kellene. Míg ha a rokon iparágbeliek tömörítettének s ott szakmabeli ismeretekre tehetnének szert s ezenkívül a közigazgatási élet megnyilatkozásának okaiba nyerhetnének betekintést, idővel a mai tartáhatatlan viszonyok bizonyos mértékű változhatnának s a kötelező vándorlás idején, annak üdvös hasznát is vennék.

Az iparostanoncnak tehát hozzá kell férközni a lelkivilágához, bele kell csepegtetni azt a tudatot, hogy a közigazgatási életben minden embernek úgy kell felfogni hivatását, hogy az a tudat ébredjen és alakuljon ki benne, mikép a világ formálásában ő értékes tényező, az ő

lelkiismeretes munkássága nélkül az összműködés egyenesen lehetetlen.

A másik nagy hiba az, hogy az iparossegédek tapasztalat és tőke nélkül igen korán önállósítják magukat s így, hogy legalább a mindennapi száraz kenyeret biztosíthassák örült versenyt indítanak egymás letöréséé. Ennek a versenynek aztán iparos és fogyasztó egyenlően kárát vallja mert míg az iparosok egymást teszik tönkre, a fogyasztót értéktelen, silány munkával látják el és annak révén károsítják igen érzékenyen. A közönség aztán természetes hecsapátását látva, inkább veszi meg a gyári ipar termékét, mert az olcsóbb s ha nem is tökéletes, de mégis kevésbé károsítja meg.

Harmadik nagy hiba, hogy az iparosok elszaporodásuk miatt a helyi szükségleten jóval felüli mennyiségű iparcikket állítanak elő és emiatt a vásárokat járni kénytelenek. A vásárokat járással aztán elveszítik egyszer a fuvarbért, az oda és visszautazás és a vásár idejét s végül veszteségük áll elő abból is, hogy segéd- és tanoncmunkásaik az alatt elfecsérlik a drága időt.

Az iparosok nagyon jól tudják azt, hogy mily órási veszteségük van a vásárba-járásból és mégis azt kell tapasztalunk, hogy nem is gondolnak ezen károsodásuk okának megszüntetésére, vagy legalább is enyhítésére. Amit pedig ellehetne érni akkor, ha iparcikkeik értékesítésére szövetkezzenek s ez a szövetkezet intézné azt anélkül, hogy ők a vásárokat járni, magukat elkerülhető haszontalan kiadásokkal sújtani kénytelenek volnának.

A kis iparnak aztán be kellene vezetne azt a szokást is, amit a cseh és morva kisiparosok bevezettek. Jelesül míg részben a gyárak számára félgyártmányokat (kovács, lakatos, kerékgyártó, asztalos stb.) állítanak elő, addig más részben a gyárak félgyártmányait feldolgozni igyekezzenek.

A kisipari segédmunkásoknak az a része pedig, amelyik megfelelő anyagi tőkével nem rendelkezik, lépjen a gyáripar kötelékébe s tudásával, szakismeretével megfogja ott jobban találni a megélhetés feltételeit, mint ahogy megtalálni az önálló iparüzlet létesítése esetén képes lehet.

Ez esetben a kisipar a gyáripar kiegészítővé válik s egymásban nem ellenséget, hanem értékes munkatársukat lelke.

Szükséges volna még vármegyénként az iparfejlesztés előmozdítására hivatott, a kamarákkal állandó összeköttetésben levő iparfelügyelőség is a gazdasági felügyelőségekhez hasonló programmal és az ipartestületek létesítése. Ez utóbbival egyetértőleg intéznék a vármegyei iparügyeket, a kereskedelem fejlesztésével kapcsolatosan.

Az idő nem vár. Rohamosan csúszunk a lejőn. Tenni kell, amíg nem késő!...

SZÉKELY GAZDA.

Ének a gazdaságról.

Irta P. Szentmártoni Bálint.

(6 folytatás)

Rétedet se feledd,
 hogy termést kapj róla,
 Tisztázd és járja meg a borona foga.
 Mert ha a rétednek
 füve gyér és mohos.
 Ott fél méter helyett
 a fü csak araszos.
 Ha pedig nincs réted annyi,
 mint kellene.
 Ne epésszed magad,
 ne essél kétségbe.
 Adott a jó Isten sokféle takarmányt,
 Választhatsz azokból
 bőviben akárhányt.
 Ott van a lucerna, a híres lóhere,
 Nem csalódot, hidd meg,
 sem abba, sem ebbe.
 Mert amíg a here vizesföldben diszlik,
 Addig a lucerna szárazban fejlődik,
 Termelj zabos bükkönyt,
 mohart, csalamádét,
 Majdnem hozna' annyi,
 mint a legjobb rét.
 Hogyha pedig földed valamelyik része
 Terméketlen, s rajta
 csak nyul legelészne,
 Vesd be baltacimmel
 és meglátod, Földi,
 Hogy két-három évre,
 mily szépen benövi.
 Ne ijedj meg komám,
 hogy folytatom tovább:
 Ültess és ápoljad a
 hasznos gyümölcsfát.
 Öreg volnál talán,
 ne ügyelj soh' erre,
 Mert az unokádnak
 jó lesz a gyümölcse.
 Tudom, hogy hallottad,
 tanultad is talán,
 Olvasó könyvedből az iskola padján:
 „Ezt a diófát itt nagyapám ültette,
 Árnyékában nem ült,
 gyümölcsét nem ette,
 Nem maga hasznáért,
 másért cselekedte,
 Unokái áldják emlékét érette.”
 Végül jó emberem
 ne engedd a hegyet,
 Hol a közelmúltban
 a sok jó bor termett.
 Filokszerá ette, vagy a gyom leölte?
 Fogj hozzá ujólag, ne ijedj meg tőle.
 Ne restelkedj tehát,
 Fogj neki a hegynek,
 Hogy a szőlőtőkék bőven teremjenek.
 Az erdőt se feledd
 úgy néha bejárni,
 Igaz, hogy ott nem kell
 szántani, kapálni,
 De az is megvárja
 a gondot, a rendet,
 Irtsad a bozótját, gyérsd a helyet.
 S ha rendes üzemet
 tartsz be a vágásnál,
 Megelégtél arccal melegszele lángjánál
 Szerszám- s épületfád
 fogyta nélkül leszen.
 Nem kell keresgélned
 sem kölcsön, sem pénzen.
 És ne tagadjuk bár,
 de nagy szégyen nekünk:

Szerszám s épületben
 maradi a nevünk.

Ne vitatkozz tehát a pártügyek fölött,
 Seperjél addiglan saját házad előtt.

És hogyha nem unod
 beszédemet, komám,

Még egy pár szót szólok
 hozzád nagy szaporán.

És mert a szántással,
 vetéssel végeztünk,

A jó állatokról is említést tegyünk

Mert hisz a jó Isten is

segítségül adta,

Ezek nélkül a föld

termést soh' se adna

Legjobb s leghasznosabb

köztük a jó teher,

Miről a kis gyermek

is verselget rendén

Ha a földi jóból

több az osztályrésziünk,

Két négy serénylábú

lovat is tenyésztünk.

És ha ezenfelül még kifutja a mód,

Cimeres ökörrrel huzatjuk a jármot.

Bivalat is tarthatsz,

nem igényes állat,

De mert lassu,

vele felkopik az állad.

Ügyeld és ápoljad

mindeniket gonddal,

Ne pedig szitokkal,

ostorral, doronggal.

Ha török a járom,

vagy a szekér rudja,

Némcly gazda s szolga

szidja s meg megrugja

Pedig mit sem vétett

az ártatlan jószág,

Ügyelj hát utána,

hogy ne verje szolgád.

Légy türelmes te is,

bánj velük szelíden,

És megsokasítja tenjavadra Isten.

Féltsd az életét s

biztosítsd be nyomba,

Hogy apadjon élted ezerannyi gondja.

Ha pedig faludtól

messze van a város

A jó tejes tehén tartása így káros.

Igyekezze tehát mindent összevéve,

Tömörüljete egy Tejszövetkezetbe.

És ha tán nem hinnéd

ennek üdvös voltát,

Járj után' s megkapod

a szerencse nyitját.

A szarvasmarhánál még

csak azt tanácslom,

Hogy legyen eladó

s növendék a jászlon,

Mert ha eladásra kerülhet egy-kettő,

Csak úgy cseng

érette a korona, pengő.

És az adón fölül is jut majd egyébre

Zsinóros lajbira, selyem fejkendőre.

Mert bizony, mi türe-

tagadás, jó komám,

Cifra lett a világ szerfőlt, igazán.

Hisz még a szolga is,

kinek mi je sincsen,

Selyemtől, bársonytól diszlik,

bizony Isten!

A szegény lányok

is tunikát hordanak,

Rékli helyett tarka

bluzokat varratnak.

S a régi jó tartós

csizma helyett pedig,

Ropogós boxbőrű,

vagy lakkcipő fénylik.

(Folyt. köv.)

A mozik és az ifjuság.

Mig nálunk tétlenül tűrjük, hogy gyermekeink vesztükbe rohanjanak és mai napig sem tettünk érdemleges intézkedéseket a mozik káros befolyásai ellen, addig Németország közoktatásügyi minisztere, évekként ezelőtt — minden ankézés nélkül — rendeletet adott ki, amelyben a tanulóknak, tanulóknak, valamint a papnövendék és tanítóképző-intézetek növendékeinek eltiltotta a mozgó fénykép színházak látogatását.

Trott Zu Stolz kultuszminiszter e rendelete így szól:

«A mozgófénykép színházak az utóbbi időben nemcsak a nagyvárosokban, de a kisebb helyeken is annyira elszaporodtak, hogy az ilyen előadások túlzott látogatása, míg egyrészt az ifjuságot *könnyelmű költekezésre*, másrészt pedig egészségügyileg nem megfelelő helyiségben való hosszabb tartózkodásra csábítja, ami a gyermekek testi és szellemi fejlődésére nézve határozottan veszélyes.

Ezek a mozgófénykép-színházak azonban mindenek előtt az ifjuság *erkölcsi érzésére* vannak káros hatással, az érzékeket izgató és a képzelőerőt károsan befolyásoló illetlen és borzalmat gerjesztő képekkel, amelyeknek szemlélése az ifjuság fogékony kedélyére éppen olyan *megmátelyező* hatással bírnak, mint a *ponyva- és szennyirodalom*.

A ilyen mutatóványok megzavarják a fiatalság lelkének egyensúlyát: a jó és rossz, az illem és illemtelenség megkülönböztetésénél és sok romlatlan, gyermeteg lelket csábítanak ily ballépésekre és tévutakra.

De az ifjuság esztétikai érzése is sokat szenved általuk, mert az érzékek megszokják az erős, idegizgató benyomásokat, amelyeknek hatása alatt elvesz a valódi művészi előadások iránt való kellő érdeklődés.

Ezek a szomorú jelenségek kötelességemmé teszik megfelelő intézkedésekről gondoskodni, hogy az ifjuságot a *mozgófénykép-színházak káros hatásai ellen megóvjam*.

Ezek közé tartozik mindenekelőtt az, hogy az iskolák tanulói a mozgófénykép-színházak látogatásánál ugyanazon *megszorításoknak* legyenek alávetve, amelyek az iskolai rend szerint a színházak, hangversenyek és mutatóványok látogatását is korlátozzák.

Az iskolák feladata továbbá, hogy alkalomadtán a *szülőket* is figyelmeztessék és kioktassák, hogy *milyen veszély fenyegeti gyermekeiket némi mozgófénykép-színház látogatása által*. A felsőbb iskolák évi jelentéseiben erre különben megfelelő alkalom nyílik.

Ha a mozgófénykép-színházak igazgatói elhatározzák, hogy *ilyen külön előadásokat* rendeznek, amelyek *kizárólag tudományos, oktató és az iskola hivatásával nem ellenkező célt* szolgálnak, akkor semmi sem akadályozza, hogy az ilyen előadásokat az ifjuság látogathassa.»

Három évtized.

Sok idő harminc év.
Oh! hány ember kidül,
Vagy hány elköltözik
Messze, tengeren túl.

De aki egy helyen
Ennyi évet eltölt,
Máltán megérdemli
A babér-koszorút.

Aki nem tudja még,
Hogy mi a fáradság
Bármilyen sok legyen,
Másra nem biz munkát.

Mint hófehér galamb,
Mint mező virága,
Miként az erdőnek
Magas, szilárd fája:

Ugy áll ő előttünk,
Akit mi tisztelünk,
Ki híven betölti
Nehéz tisztét köztünk.

Ugy-e megtanultad,
Hogy nehéz a pálya?
Csak tövisre lépünk,
Akármerre járunk.

Hegtanultad azt is
A bölcsék könyvéből:
Hogyha megsebeznek
Vissza ne bántsd; türelj!

Mindent jól megfontolsz,
Bölcs vagy ha tanácsolsz,
Bátran meghallhatja
Akárki tanácsod.

Hogyha megsebeznek,
Soha boszút nem állsz,
Imádságos ajkad
Akkor inkább imáz.

Nem tudom én munkád
Érdemét méltatni,
Gyöngé az én ajkam
Mértó hangot adni.

Az ünnepeltetést
Mindig kikerülted,
Mintha mondnád ezzel:
Csak az Ur ünnepét üld meg.

Te soh' sem szeretted
El sem is fogadod,
Nem is veszed észre,
Hogy én mit akarok.

Jól esik az nekem,
Ha visszapillantok
A Te életedből
Azon éveidre,
Amit itt töltöttél.

Látom, hogy mindennap
Melkizedek papja,
Kicsiny kápolnánknak
Szerény oltáráról
Buzgó imát áldoz
Mindennap az Urhoz.

Nem öregszik meg az
Bármennyit dolgozzék,
Ki egyház- s hazának
Hű fia haláláig.

Miként Archimedes
Köreit féltette,
Végső gondolatod
„Isten” s „haza” lesznek.

Nem vész el az egyház,
Nem pusztul a haza,
Ha mindenki, mint Te
Sorsát szíven hordja.

Az én kívánságom:
Hogy hosszú életed
Bármennyire nyujtsa
A jó Mindenható,
Munkád s fáradságod
Bőven jutalmazza!

S mikor majd jönni fog
Az utolsó óra.
Amikor nem halsz meg,
Csak egy szebb hazával
Lelked hazát cseréll,
Amért itt dolgoztál.
Ott nyerd meg a babért!...

**Péterffy Árpádné
Megyaszy Anna**
tanítónő.

A alkohol.

Az erdélyi szász orvosok egyesülete amult év júliusában Medgyesen egészségügyi kiállítást rendezett s ezen alkalomra a pénzügyminiszter és pénzügyigazgatóságok útján összegyűjtötte az erdélyi megyékre (Kolozsmegyét kivéve) vonatkozólag az egy évre eső (1911. egész évre vagy 1910—11 évre) eső alkoholfogyasztás adatait. E szomorúan tanulságos adatok szerint Erdély 14 megyéjében egy év alatt elfogyasztottak kimutathatólag (szeszfogyasztási adó alá eső): 118.019 hektóliter bort, 15.959 hl. sört, 66.969 hl. spiritust, 180.925 hl. közönséges pálinkát

Az elfogyasztott bor szesztartalma 4—8 százalékos volt, a sör 4—8 százalékos, a spiritus 75—96 százalékos (leginkább 90 százalékos), a közönséges pálinka 24—40 százalékos (leginkább 30 százalékos), a másféle és édes pálinkák 35 százalékos, a rum, konyak és abszint 60 százalékos volt.

Az elfogyasztott és tiszta (100 százalékos) alkoholra átszámított szeszestitalokból egy lakosra átlagban jutott *tiszta alkohol*: Beszterce-Naszódvármegyében 2·8 liter, Fogaraszvármegyében 8·6 liter, Nagyiküllőben 10·8 liter, **Háromszékben 7·6 liter**, Szebenmegyében 4·7 liter, Hunyadban 7·0 liter, Kiskiküllőben 4·0 liter, Brassómegyében 9·4 liter, **Maros-Tordában 10·5 liter**, Szolnok-Dobokában 22·7 liter, **Tordaranyosban 2·4 liter**, **Csikban 8·7 liter**, **Udvarhelymegyében 5·0 liter** és Alsófehérben 3·4 liter, **átlagban egy erdélyi lakosra 5·9 liter tiszta alkohol**.

Ettől a veszedelemtől kellene megszabadítani a szegény népet. Abstinencia, mikor jön el a te országod?!...

Nemzetünk vértanui.

1914 február 23-án hárommal szaporodtak. Pokolgépes merénylet áldozatai lettek a magyar görög katolikus püspökség első apostolai közül: *Jaczkovics* Mihály hajdudorogi püspökhelyettes, *Slepovszky* János püspöki titkár és Dr *Csatth* Sándor ügyvéd, a hajdudorogi püspökség főügyésze Debreczenben. Darabokra szakgatta őket a bomba, mely postán Csernovitzból (Bukovina) Steingasse, No. 129. kelettel: Kovács Anna aláírással érkezett *Miklóssy* István püspök címére azon kikötéssel, hogy ő maga bontsa fel...

A püspököt szerencsére telefonhoz szólították Nyiregyházáról s ezalatt történt a robbanás, mely a csomagbontó püspök-helyettest és titkárt, valamint a hivatalos helyiségben foglalatostkodó főügyészt megölte. Súlyosan sebesültek: Dávid Mihály, Blihon Mihály írnok, Gyuró György, Kriskó Elek, Pecze Miklós, Szívós Zsuzsanna és Székely Mihályné.

Katonai szakértő állítása szerint 16—18 klgr.-mos bomba volt a ládika tartalma.

Nagy Károly detektívőnök vezetésével négy detektív érkezett Debreczenbe s az ottani rendőrséggel megkezdették a nyomozást.

Az áldozatul esett derék honfiak közül mi itt a Székelyföldön *Jaczkovics* Mihály püspök-helyettest ismertük személyesen, aki az egyházmegye látogatása alkalmából bennünket is felkeresett.

A derék, igaz magyar érzésű egyházfi tragikus halála tehát az egész Székelyföldön különösen is mély részvétet keltett.

Sándor István székelyudvarhelyi gör. kath. esperes vigasztalhatatlan, egyik legjobb embere: *Jacskovics* elvesztése miatt, akivel a legbizalmasabb barátságban volt.

A gaz merénylet felett való felháborodásának és *Miklóssy* püspök szerencsés megmenekülése iránt érzett örömeinek a következő táviratban adott kifejezést:

Méltóságos *Miklóssy* István gör. kath. püspök urnak

Debreczen.

Azon súlyos csapás, mely a hajdudorogi magyar gör. kath. főegyházunkat már pályája kezdetén f. évi febr. hó 23-án Debreczenben érte, mélyen áthatotta szívünket, hogy *Jaczkovics* Mihály püspöki helynök, *Szlepkoviszki* János püspöki titkár és Dr *Csatth* Sándor püspöki főügyész egy gaz merénylet áldozata lett.

Püspökünk szerencsés menekülése felett örömlünk, míg az elhaltak felett csak sirásunkat és mély fájdalomunkat fejezhetem ki. Fogadja kérem Méltóságod a keleti papság és hívek nevében mély részvétünket, mellyel vagyok Székelyudvarhelyt, 1914 febr. 24.

Krisztusban hív szolgája
Sándor István
esperes.

Nemzetünk vértanui tehát ismét szaporodtak. Eggyel több okunk van összetartani és önvédelmi harcunkat társadalmi, közgazdasági téren megacélozott erővel folytatni.

HIREK.

— **Három évtized.** László József esperes-plébános, iskolaszéki elnök három évtized óta lelkes, közszeretettel, álló papja Lemhény és Almás román. kath. hitközségeknek Háromszékvármegyében. A szerény, jószágos lelkű szent atyát egész Kézdiszékben nagy tisztelet és szeretet veszi körül. Erre mutat a „Székelyország” mai számában közölt verses megemlékezés is, melyet lapunk egyik legteljesebb munkatársa: *Péterffy Árpádné Megyaszy Anna* tanítónő írt. A magunk részéről is szíves örömmel üdvözljük a derék esperes-plébánost közpályáján eltöltött nevezetes évfordulóján. Ad multos annos!

— **A király** Orosz Vilmos marosvásárhelyi rendőrfelügyelőnek az ezüst érdemkeresztet adományozta.

— **Gábor Áron,** a székely ágyúöntő-hősről is megemlékeznek születése századik évfordulója alkalmából Kézdivásárhelyt, a főgimnázium Mikes Kelemen önképző-körének március 15-én rendezendő hazafias ünnepélyén, melynek vezetőtanára zetelaki *Bíró Lajos* székely testvérünk.

— **Tisztújítás** volt kedden Marosvásárhelyt Dr. *Bernády György* főispán elnöklésével. A közgyűlés egyhangulag további hat évre megválasztotta az eddigi tisztviselőket. E szerint tehát Hofbauer Aurél polgármester, Nagy Imre polgármester-helyettes. Darkó Ákos és Dr. Soós László tanácsosok, Dr. Csiszér Albert főjegyző, Marthy Ferenc I. aljegyző, Dr. Pap Károly II. aljegyző, Dr. Bükkösi Gyula III. aljegyző és Nagy Béla főpénztárnok. A tiszteletbeli állásokra Dr. Bernády főispán a következőket nevezte ki: Dr. Seibriger Emil, Dr. Szentpétery Ödön és Dr. Sebestyén Miklós ügyvéd, biz. tagok tb. tisztviselők, Dr. Marthy Ferenc tb. főjegyző, Gusáth György közg. gyak. tb. aljegyző, Bárány János, Dindár Gyula és Riha Ferenc számvevők tb. főszámvevők, Radó Sándor mérnök tb. főmérnök, Dr. Ziegler Károly rendőr-orvos tb. tisztviselő orvos és Dr. Ternovszky Jenő orvos tb. rendőr-orvos lettek. A bizottsági sorából Dr. Csontos Olivér szólalt fel és Hofbauer polgármester mondott köszönetet a tvh. egyhangú bizalmáért.

— **A mai szabad lyceum** Székelyudvarhelyt délután félkettőkor a „Budapest”-szálló színháztermében lesz igen változatos műsorral.

— **A tordai E. K. E. fiókosztálya** február 22-én Dr. Balás Elemér törvényszéki elnök vezetésével megalakult.

— **Ültaest Gyergyóban.** A székelyföldi kereskedelmi és iparkamara február 22-én rendezte vitéstestjét Gyergyószentmiklóson. Barabás Gergely marosvásárhelyi kőfaragó és szobrász tartott felolvasást, mely fölött két órás vita keletkezett.

Felszólalt: Bürger Albert kamarai elnök, Pátrubán Miklós, Bustya Lajos alelnökök, László Gyula titkár, Dr. Rácz Gyula, Trmál Rezső és Vákár P. Arthur, a „Csikvármegye” szerkesztője. A tartalmas vita arról győzött meg mindenkit, hogy Csikvármegyében köipart kell teremteni s ebből a célból a már művelés alatt levő bányákat kultiválni és támogatni kell. Bürger Albert záróbeszédében ígéretet tett, hogy a vezetése alatt levő székely kamara ezirányban mindent elkövet Csikvármegye ipari érdekeinek felkarolásában.

— **Nagyidők tanuja.** Kézdisárfalvi Nagy Lajos 48-as hovádfőhadnagy életének 83-ik évében elhalt Zilahon. Holttestét hazaszállították Kézdisárfalvára és ott kelyezték örök nyugalomra.

— **Pénztézet adósaiért.** Egyik tekintélyes bank nagyszerű ujtást léptet életbe. Legutóbbi közgyűlésén elhatározta, hogy tiszta jövedelmének 1%-ból előfizet a helyi lapokra és busás kamatokat fizető legszegényebb adósainak is megküldeti annyi példányban, amennyi az egy percent-ból kitélik. A kulturális célt szolgáló intézetnek e dicsőre nem szoruló tényeért, az adósok garmadával küldik a hálanyilatkozatokat, melyeket a helyi lapok méltatnak. Azóta hitel-szükségletét mindenki e banknál fedezi... Hogy hol székel, mi a neve az igazán derék bank hazafias érzésű vezérigazgatójának? ... Legnagyobb sajnálatunkra — ezuttal mind erre feleletet nem adhatunk.

— **Telefon Lövétén.** Ugy értesülünk, hogy Lövete nagyközség már régen, hosszú hónapokkal ezelőtt mindazon feltételeket teljesítette, a melyeket a posta- és távirdaigazgatóság a telefonhálózat kiépítése ügyében megkívánt. Azóta szívszorongva várja, hogy ennek fejében a telefon megbecsülhetetlen áldásait élvezhesse. De — sajnos — hiába várja. A telefonhálózat semmiképp nem akar mutatkozni. Vajon hol állott meg az ügy? Ki tud segíteni a sürgős kiépítés dolgában? Lesz-e vagy nem lesz? Ezek a fontos kérdések foglalkoztatják a lövéteieket mostanában s a türelem bizony végső fokra szállott. Mi úgy gondoljuk — a kolozsvári posta- és távirdaigazgatóság e kínos várakozástól igen rövid úton megszabadíthatná a lövéteieket. Vagy nem!?

— **Kitüntetett tűzoltó.** A király a tűzoltás és mentés terén 25 éven át teljesített érdemes tevékenység jutalmazására alapított díszérmét adományozta Bögözi József mászórajvezetőnek, ki a marosvásárhelyi önkéntes tűzoltó-egylet igen derék tagja.

— **A nagyszebeni városi kórház** építési költségeihez 146,000 K állami segéllyel járult hozzá a magyar állam.

— **Helyettes tanítói állás** van üresedésben a korondpálpataki áll. elemi iskolánál Udvarhelyvármegyében. A helyettesítés június végéig tart és havi 80 K-val díjazták. Ok-

leveles tanítók, tanítónők és esetleg óvónők jelentkezhetnek Udvarhelyvármegye kir. tanfelügyelőjénél.

— **A magyar kultúráért** hozott áldozatkészségben első helyen jár egy vidéki kis pénztézet: a „Brasói népbank részvénytársaság”, mely alapszabályaiban kimondotta, hogy tiszta jövedelmének 15 százalékát magyar kulturális célokra adja. Az utolsó 10 évben 36,000 koronát és ez évben 2907 koronát fordított e célra. Mindössze 100,000 K az alaptőkéje, de helyes, jó érzésű vezéreinek hazafias ténykedését, a sok milliós bankok irigyelhetik.

— **Anyakönyvi adatok.** Székelyudvarhely város területén február havában 14 születés, 10 halálozás és 8 házasság történt.

— **Gummi-gyár Tordán.** Egy új és nagyon is jelentékenynek ígérkező gyár létesítése van tervbe véve Tordán. Az Egyesült Kereskedelmi és Automobil-szállítási Részvénytársaság nagyobb arányú gummi-gyárat (auto-gummik, pneumatik stb.) fog létesíteni a földgáz-üzem kedvéért. Az új gyár 4—500 munkást foglalkoztat állandóan és 1 millió alaptőkével alakul. A vállalkozás képviselői és a város közt tárgyalás foly.

— **Székely Nemzeti Alapra** minden évben nagyobb összeget fog letenni nyereségéből a Három széki Takarékpénztár Részvénytársaság Sepsiszentgyörgyön. Végh Endre indítványára ezt a határozatot hozta a derék intézet február 22-iki közgyűlésén Bárány Szentkeresztly Béla főispán elnöklésével, akinek ohajtására azt is hozzá fűzték a határozathoz, hogy a más pénztézetek részéről a székely birtokok védelmére nyújtandó kölcsönöket díjtalanul közvetítik s az ily módon nyújtott hitel biztosságáért jótállanak.

— **Választások.** Gyergyószentmiklós város képviselőtestülete a közelebről elhalt Puskás Adolf főjegyző helyébe Dr. Dombi János ügyvédjelöltet választotta meg főjegyzőnek. Ugyanekkor Kémenes József nyilvántartónak és Simon Irént gépirőnöknek választattak.

— **Március 15-ikét** az egész Székelyföldön méltó hazafias lelkesedéssel fogják megünnepelni. Az előkészületek mindenütt folynak. Székelyudvarhelyt a Székely Dalegylet rendezi az ünnepélyt.

— **Üzoni Kovács János** pénzügyi számtanácsos, a székelyudvarhelyi pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség főnöke a csikszere dai adóhivatal és a számvevőségi ki- rendeltség ügy- és pénzkezelését megvizsgálta s a tapasztalt rend- és pontosságért *Ferenczy Győző* adóhivatali és *Trohnya Ferenc* számvevőségi kir. főnököknek elismerését nyilváníttotta.

— **Mentő-rendőrök.** Tordán *Bornemisza Gyula* rendőrfőkapitány felkérésére Dr. *Nappendruck Kálmán* városi tisztviselő orvos három hetes mentő-tanfolyamot tart a városi rendőrlégénység részére. Elméletileg és

gyakorlatilag kioktatja a hivatásukból folyó legszükségesebb mentési, sebészeti, első segélynyújtási stb. ismereteket. Ilyesmit az összes székelyföldi városokban szükség lenne cselekedni!...

— **Nagy István** csikszentléleki székely festőművész ma már kiforrott, kiváló tehetségű művész Marosvásárhelyt, a Kultur-Házban kiállítást rendezett. Gróf Teleky Géza és Kerstek Károly a „Művészház” elnökei ajánlják. A marosvásárhelyi sajtó székely szeretettel ír az elért sikerekről.

— **Jégtorlódás** történt a Nagy-Küküllő folyón Székelyudvarhelyt Fábán József fűrészgárá, a Gergely-féle Sósfürdő és a Szék-hidja körül.

— **Kitiltott térkép.** A közoktatási miniszter Teutsch Frigyes segésvári könyvkereskedő „Hand Atlas” c. térképét a hazai összes iskolák használatából kitiltotta.

— **Ingyen — 8 millió 342 ezer korona** főnyereményben részesedik, ha a Pestmegyei Takarékpénztár Részvénytársaságnál (Részvénytőkéje 2 millió 660 ezer korona) Budapest, IV. Költő-utca 8. sz. legalább 25 korona (öt százalékkal állandóan kamatozó és felmondás nélkül bár mikor rendelkezésére álló) betétet elhelyez. Hivatkozzék a „Székelyország” e közleményére és egyszerű levelező-lapon kérje a részletes felvilágosítást. Azonnal díjtalanul megküldik. Már 5 korona ellenében is kap takarékperselyt és apránként összegyűjtheti az összeget. Egyetlen házból se hiányozzék e persely, mert ez a legbiztosabb házi takarékpénztár! Gyermekeinket szoktassuk a takarékosághoz. A takarékos ember öntudatos és óvatos minden cselekedetében, jobban mérlegeli a lépéseivel járó kockázatokat, mint az, a kinek nincs veszteni valója és előidézője lesz a józan, helyes életfelfogásnak s az életöröme megbecsülésének. Személyesen érdeklődőknek felvilágosítást ad a „Székelyország”, kiadóhivatala Székelyudvarhelyt, hol a feltétlenül elsőrangú pénztézet takarékperselye megtekinthető.

— **Nem lesz korcsmáros** az állam — Oroszországban, hol nyolc-száz és fél millió rubel, csaknem két milliárd korona jövedelmet szednek évenként a pálinka-monopoliumból. Bark, az új pénzügyminiszter javaslatára elhatározták, hogy a pálinka-monopolium helyett úgy, mint nálunk a dohányt beváltja az állam, épen úgy fogják Oroszországban a búzát, rozsot, zabot, árpát beváltani és aztán az állam maga kereskedik rajta; eladja olyan magas áron, a hogy csak tudja. A muszka törekvés utógondolatainak rugóit, Európáig szorosan kuttatják.

— **Sok a mosni való,** igen sok szappan fogy. A szapangyárosok kihasználják az alkalmat és kartel kötöttek s az árakat is nyomban felemelték. Rövidesen még újabb áremelés várható.

— **Úrósi közgyűlést** tartott csütörtökön *Gotthárd* János polgármester és *Soó* Domokos polgármester-helyettes felváltva teljesített előnkölésével Székelyudvarhely város képviselőtestülete. *Sándor* János belügyminiszter 5000 K-ás rendkívüli államsegélyről szóló utalványát hálás köszönettel fogadta a közgyűlés. Tekintettel az inséges állapotra, a folyó évben lehetőleg nagyobb segítyt kérlemeznek. A költségvetésnek a rendőrlégénységre vonatkozó részét helyesbítették. A város rendőrségének fejlesztésére utalványozott 10.000 K államsegélyt a tanács javaslata értelmében felosztották. Az árvaszék szervezése s a gyámpénztár pénzkezelési rendszeréről, a kezelt tőkék gyümölcsöztetéséről és a tartalék-alap jutalékáról alkotott, valamint a város területén fekvő ingatlanok átruházása után fizetendő 1 százalékos városi póttelétről alkotott szabályrendeleteket egyhangulag elfogadták. Ez utóbbi szabályzat — miután a miniszterium már hozzájárult, 1914 április 1-én életbe lép. Az új törvénykezési palotát érintő utak földmunkálatainak megkezdésére a tanácsot a költségvetésileg megállapított 6475 K 70 fillérből, melyet az építkezési és szabályozási alap terhére meghatároztak, 3000 K-át engedélyeztek. A székelyudvarhelyi önkéntes tűzoltó-egylet újra szervezését és alapszabályainak letergályását 60 nap alatt elvárja a közgyűlés, miután különben az évi 5000 K-nyi segítyt beszüntetné. A rom. kath. egyházközségtől a sétatér mellett levő kaszálónak 7000 K-ért való megvételét elhatározták. Egy személypénztárral ellátott vasuti megállóhely létesítése ügyében a Máv. és a Héjjasfalva-székelyudvarhelyi vasut igazgatóságát megkeresik. Telj. számíthat reá Székelyudvarhely város közönsége, hogy: „Szombafalva — egy perc” megvalósul. Tudomásul vették a Héjjasfalva-székelyudvarhelyi h. é. vasut igazgatóságától érkezett választ, mely a város tulajdonát képező 50 db vasuti részvényre vonatkozik és három havi határidőt állapított meg azok kiszolgáltatására. Az árvaszéki levéltár rendbehozása céljából egy kisegítő díjnak ideiglenes felvételét engedélyezték — a tartalék-alap terhére.

Ime, Székelyudvarhely város is az előre haladás terére lépett. Nagyon lassan bár, de egy egy üdvös-eszme — *Ugron* János főispán jóvoltából — megvalósuláshoz közelget. Ohajtandó, sőt kívánatos, hogy ő Méltósága minél többet foglalkozzék — különösen a város gazdálkodási rendszerével... Temérdek itt a tenni-való!

— **A földgázról** ma két és félmillió köbméter áll rendelkezésre és eddig mindössze félmillió köbméterre szereztek elővételi jogot. Tehát két millió köbméternek még nincs vevője. Legnagyobb engedménye az első erdélyi földgáz részvénytársaságnak van, amely 450.000 köbmé-

ter gázt kap a kissármási kutból. Ezen kívül a Kisküküllővármegyei földgáz részv.-t. kapott engedményt, mintegy 50.000 köbméter földgáz erejéig Igéretet kapott még a Tordai földgáz részvénytársaság, amely vármegyei érdekeltségéből alakult és amelynek igénye mindössze napi 33.000 köbméterre terjed. Ezt a mennyiséget a vállalatnak kilátásba helyezték, de formailag nem perfectuálták a megállapodást. A vezeték közül csak az első társaság vezetékje készült el, a másik két vállalat építési akciójára nézve most folynak a tárgyalások — hír szerint.

20-adik évfolyam. 20-adik évfolyam SZÉKELYORSZÁG („Székely-Üdvarhely”)

Csik-, Háromszék-, Marosföld-, Tordaranyos- és Udvarhely-vármegyéktől független, székely érdekű újsága a székelység előharcosa. Szerkeszti s kiadja BETEGH PÁL lapkiadónos. Előfizetési ára egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Célja a székelység önvédelmi összefogása a szélrózsa minden irányából s a „Mindnyájan egyért és egy mindnyájáért” testvéri törekvés alapján, a nemzetiföntartó elem boldogulásának forrásait feltárni, felszínen tartani a múlt, jelen és jövő tárgyilagos — politikától mentes, szigorúan igazságos, szeretőteljes latolgatásával. Aki székely, aki magyar részt kell vegyen e nemzetet védő nagy munkából!
Mutatványszámot bárhova küld a „Székelyország” kiadóhivatala Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz.

— **Nem veszít — csak nyerhet** azzal, ha csekély 5 koronát öt százalékos kamatoztatásra betétként elhelyez a Pestmegyei Takarékpénztár Részvénytársaságnál Budapest, IV. Költő-utca 8. sz. Ennek ellenében azonnal kap egy művészi kivitelű, tűz- és betörésmentes, teljesen új páncél *takarékperselyt* s betétjéről betét-könyvecskét. El ne feledje a „Székelyország”-ra hivatkozni.

Naponta takarékperselybe dobott
20 fillér
10 év alatt 978 koronára
20 év alatt 2612 koronára
növekedik 5 százalékos kamatoztatás mellett.

— **Gyöngyössi István** a segesvári polg. leányiskola nyug. igazgatója, február 20-án Budapesten, az Erzsébet-szanatoriumban meghalt. Gyöngyössi István neve széles körben ismeretes volt a Székelyföldön. Kézdivásárhelyt 1871. okt. 1-től 1887. dec. 23-ig részint elemi, részint felsőnépiskolai tanítóként működött. Az ő munkásságának köszönhető a kézdivásárhelyi iparos tanonciskola, melynek első igazgatója volt. 1887. a sepsiszentgyörgyi tanfelügyelőséghez rendeltetett be és két év után a dicsőszentmártoni polg. leányiskolát, majd pedig később a segesvári polgári leányiskolát szervezte; mindkettőnek huzamos időn át igazgatója is lévén. Utóbb szakfelügyelője lett a körébe osztott

polgári iskoláknak. Az iskolai és társadalmi életben ügybuzgó tevékenységet fejtett ki, ugyancsak az újságírás terén is. Több fővárosi könyvmatosnak rendes tudósítója volt. A „Kis-Küküllő” Dicsőszentmártonba és a „Nagy-Küküllő” Segesvárt megalapítása nagyrészen Gyöngyössi István kiváló szervezőképességének tanujelei. Mult év szeptemberében vonult nyugalomba, melyet azonban az egészségét megtámadó kór miatt már nem élvezhetett. Az elhunytban Dr. Gyöngyössi István kézdivásárhelyi törvényszéki bíró édes atyját gyászolja.

— **Erdélyi országos kirakó vásárok** március hó 2-án Daróc, Dicsőszentmárton, Lekencze, Zalatna; 3-án Alsóvenicze, Balavásár, Brulya, Csákigörbő; 4-én Dés, 5-én Alamor, Medgyes; 9-én Nagysink; 11-én Sepsiszentgyörgy; 12-én Harasztkerék, Kolozsvár, *Szentegyházasszalu*; 14-én Szászváros; 16-án Felvinc, Segesvár, Vajdahunyad; 17-én Abrudbánya; 18-án Bolkács, *Székelyudvarhely, Uzon*.

— **Az országos dalosverseny** ez év nyarán, augusztus 14., 15. és 16-án Kolozsvárt lesz igen fényes és nagyszabású ünnepségek keretében. A versenyen a „Tordai Dalkör” is részt vesz.

— **Az üzletátruházások** körül igen sok visszaélés történt addig amíg az erre vonatkozó törvényt meghozták. A Kuriának most nyílt először alkalma állást foglalnia abban a kérdésben, hogy a kereskedelmi üzlet eladása esetében, az eladó büntetőjogi felelősségre tartozik; bár a törvény értelmében az átvevő felelős. Egy konkrét esetről kifolyólag ítéletben mondotta ki a Kuria, hogy *csalást követ el az az üzletember, aki a hitelzöre nézve egyedüli kielégítési alap eladásával — a hitelezőnek kárt okoz. Az üzletátruházási törvény rendelkezései tehát a polgárjogi felelősség megállapításának szempontjából még nem mentesítenek a büntető jogi felelősség alól.*

Törvénykezés.

Emberölés szesszel. Egy vendég betért H. Gy. szatóciboltjába Szegeden és ott egy órán belül 11 deciliter rumot felpoharazott. Azután akut alkoholmérgezés következtében még aznap meghalt. A szatócibolt úgy a szegedi törvényszék, mint a tábla is gondatlanságból okozott emberölés vétségében bűnösnek nyilvánította és elítélte. Ehhez a Kuria is 7813—913. sz. ítéletével hozzájárult, a következő elvi jelentőségű indokolással:

H. Gy. vádlott, mint szeszkeverő, közönséges figyelemmel is gondolkodhatta, hogy erős szeszirtalmu 11 deciliter rumnak egy egyén részére való kiszolgáltatása és illetve egy egyén által való elfogyasztása, — különösen ha az illető különben is alkoholist, miről a vádlott tudott — könnyen alkoholmérgezést idéz-

het elő s miután a vádlott ennek dacára a sértettnek rövid időköz alatt ily mennyiségű rumot szolgáltatott ki, melyet a vádlott előtt a sértett el is fogyasztott, vádlott ebbeli cselekménye kimeríti a büntetőjogi beszámítás alá eső gondatlanság fogalmát, nem tévedett e szerint a másodbíróság abban, hogy a vádlott cselekményét bűncselekménynek minősítette.

Irodalom.

A hirdető reklám-szótára ismét szűkült. A „rendkívül olcsó” és „alkalmi vétel” kifejezések — a keresk. min. 94.078—913. sz. határozata szerint — a tömeges és gyors vásárlásra ingerlés tényálladékát megállapítják s az ipartörvény 51 §-ába ütköző kihágást képez.

Vidám könyvtár. Két új füzet jelent meg a népszerű Vidám Könyvtárból, amelyet Tábori Kornél szerkeszt a legkiválóbb magyar írók közreműködésével. Speciális könyvek ezek: nincs hozzájuk hasonló a magyar irodalomban, amely különben is oly kevés igazán jó humoros munkát produkált. Kedves modern magyar anekdota-kincs tárháza a Vidám Könyvtár. Az egyik új füzet címe: **Szerelm — házasság** és ebbe 60 víg apróságot írtak. Pásztor Árpád, Szini Gyula, Szomaházy István. A másik füzet címe: *A nevető Justicia*. Birák, ügyvédek, — tolvajok, csalók víg eseteit gyűjtötték ebbe: Székely Vladimir rendőrkapitány és Tábori Kornél, akik már tucatnyi könyvet írtak együtt. A mulatságos tartalmu és csinos külsejű füzetek 40 fillért kaphatók minden jobb könyvesboltban és vasuti állomáson. Az eddigi 20 füzet 8 koronáért megrendelhető az Üllői út 18. szám alatt levő kiadóhivatalban.

Szerk. üzenetek.

Cs. H., Cs. L. Cs. és I—m Bp. Igaz székely testvéri támogatásukat köszönjük. Alkalomadtán készséggel viszonzozzuk. Szíves üdvözlét!

B. E. D. Szíves küldeményedet hálással köszönjük. Minél gyakrabban kérünk hasonló dolgokat. Mikor ilyesmiket közölhetünk, akkor új életerőt kapunk a további küzdelemhez, Székely testvéri üdvözlét!

P. S. B. B. Köszönjük a sok jó dolgot. Rendre sorát ejtjük. Nagybecsű ígéretedre legyen szabad számítanunk. A sokszorosítást készséggel teljesítjük. Küldjed minél előbb, míg a tavaszi munkák megkezdődnek. Dolgozunk abban a reményben hogy: „Megvirrad még valaha...” Testvéri szeretettel üdvözlünk!

P. A. M. A. L. Ohajtása szerint cselekedtünk. Nagybecsű ígéretének szíves beváltását kérjük. A járásköri gyűléseken sem ártana egy kis agitációt kifejteni. Ha megfelelő támogatást nyerünk, mi is csak úgy teljesíthetjük igen nehéz és nagy költséggel járó feladatunkat. Mindnyájuknak szíves üdvözlét!

**Nyomtatva és kiadja BETEGH PÁL
könyvnyomtató int. Székelyudvarhely.**

Hirdetmény.

Az Agrár Takarékpénztár Részvénytársaság Maros-Vásárhelyi igazgatósága a f. évi február hó 15-én tartott rendes közgyűlés alapján ezennel közhírré teszi, hogy:

1. A társaság részvénytőkéje két millió koronáról kétfélmillióöttszáz ezer koronára felemelteti.

E célból kibocsátatik új 2500 darab, egyenként 200 korona értékű és teljesen befizetendő részvény.

2. A régi részvény-birtokosoknak az új részvényekre az elővételi jog a következő feltételek mellett biztosítatik:

Négy régi részvény után egy új részvény jár.

Az intézet csak egész részvényeket bocsát ki, az elővételi jog tehát egyes régi részvényekre nem gyakorolható.

3. Egy új részvény átvételi árfolyama 279 korona, valamint ezen összegnek 1914 január 1-étől folyó 5 $\frac{1}{2}$ százalékos kamata. Ezen összegből részvényenként 200 korona a részvénytőke 75 korona a tartalékalap emelésére, továbbá 4 korona a részvénykiállítási és bélyegköltség fedezésére fordítatik.

4. Az elővételi jog — különben elvesztésének terhe alatt — folyó évi február 16-tól kezdve március hó 15-ig bezárólag, hétköznapi napokon a rendes hivatalos órák alatt délelőtti 8-12 óráig Marosvásárhelyi intézetünk főpénztáránál, vagy Budapesten a Magyar Agrár- és Járulékbank Részvénytársaság főpénztáránál (V. Nádor-u. 16.) gyakorolható. Ezen határidő leteltével az elővételi jog megszűnik.

A ki elővételi jogával élni kíván, tartozik a régi részvényeket szelvény-iv nélkül, jegyzék kíséretében lebélyegzés végett a fent megjelölt idő alatt az intézet főpénztáránál benyújtani és egyidejűleg az általa átveendő részvényigazolványok teljes vételárát és annak 1914. január 1-től járó 5 $\frac{1}{2}$ százalékos kamatát befizetni. A bemutatandó régi részvények azonnal lebélyegzetnek és visszaadtnak s egyúttal kiszolgáltatja az intézet az új részvényekre vonatkozó ideiglenes elismervényt.

5. A kibocsátandó új részvények a régiekkel egyformán részesednek az 1914. üzletév eredményében.

6. Ha a régi részvényes a neki biztosított elővételi jogot a kikötött határidőig (1914 évi március 15-ig) igényben nem venné, úgy tekintik, hogy azzal élni nem kíván.

A ilyenképpen esetleg megmaradó új részvényeket az igazgatóság szabad kezéből (de a régi részvényeseknek biztosított áránál nem olcsóbban) eladhatja.

7. Ugy a részvényes által befizetett, valamint az eladás folytán nyert felpénz a tartalékalaphoz csatoltatik, kivéve a 4 korona részvénykiállítási és bélyegdíjat, mely a felmerülő költség fedezetére szolgál.

Az új részvények a jogosítottak által kívánt névre kiállítva, a szelvényivekkel együtt 1914 szeptember 15-től kezdődőleg adtnak ki az igazolványok visszaadása ellenében.

Maros-Vásárhely, 1914. február hó 15.

Az Igazgatóság.

Vasárnapi Könyv

Kiadja az
Országos
Közművelődési
Tanács

Minden héten egy füzet jelenik meg.

A Vasárnapi Könyv tartalma: **Képek** és életrajzok a munka, a tudás és a történet kiváló egyéniségeiről.

Útleírás, földrajz, történet.

Ipar, technika- és természet-tudomány. Fizikai és vegyszertani ismeretek. Az ipari találmányok és újítások magyarázata. A modern technika vívmányai. Tájékoztató a fejlődő gazdasági élet új eszközeiről.

Hasznos tudnivalók.

Az egészség megővéséről, az élelmiszer-ekről. Népszerű törvényt magyarázatok.

Egy példányt félévre 1 K 50 fillérért minden szombaton bérmentve küld az

Országos Közművelődési Tanács
Budapest, IV., Ferenciek tere 3

Olcsón haszonbérbe adom 6 évre az etédi határban levő **130 hold birtokomat** lakházak-istállókkal és mindenféle gazdasági eszközökkel, folyó évi február 1-étől kezdődőleg. **Gagy Lajos Etéd.**
6-6

NEMESEK

UDVARHELYVÁRMEGYE NEMES CSALÁDJAI.

Szerkesztette: **Pálmay József** család-történetirő Marosvásárhely. Magyarország Cimeres Könyvének ügyvezető szerkesztője. Ara fűzve **16 K.** Kapható **Betegh Pál** könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. **E díszesen kiállított, családi címer-ekkel dusan illusztrált mű, igen becses család-történeti adatokat foglal magában.**

BUTOR.

Aki jó és tartós butort akar vásárolni, az forduljon hozzám **BALÁZS KÁROLY** butorkereskedőhöz, hol raktáron vannak remek kivitelű köris, cseresznye, tölgy, szil és diófa háló szobák és ebédlőberendezések vas- és rézbutorok, márvány mosdók és felszerelések. Saját műhelyemben készítek a legfinomabb modern berendezések izléses és tartós kárpitos áruk, szalon és angol börgarnitúrák és esztélygályos áruk.

Minden munka jótállás és szigorú felügyelet mellett készül! A helybeli ipar érdekében szíves pártfogást kér:

Balázs Károly

asztalos, esztélygályos, kárpitos és butorkereskedő.

U illamos favágógép áll a közönség rendelkezésére Székelyudvarhelyt. **Gál József** Deákter 3. sz. és **Csont Lázár** Budvár-u. 2. sz. **Fischer Adolf**tól megvásárolták s favágásra bejelentéseket bármikor elfogadnak 3-3

Tanító vagy? Akkor használd a Módszeres Szépirási Irkát, melyeket a székelyudvarhelyi tanítók szerkesztettek. Eladási árából 10 $\frac{1}{2}$ a Tanítók Otthonát illeti. Hét féle mintában 2- és 4 fillér darabja. Páratlanul finom a papirosa, célszerű a beosztása. Kapható **Betegh Pál** kiadónál Székelyudvarhelyt.

Ne feledje el, Aspirin-tabletták

fej és fogfájásnál, rheumánál, influenzánál stb. elismert fájdalomcsillapító szer: sokszor kisebb értékű készítményekkel utánozzák, hogy biztosan valódi Aspirint kapjunk, vegyük a „Bayer” féle Aspirin tablettákat. Egy csomag 20 á 0,5 gros tablettát tartalmaz ára 1 kor. 20 fill. Utánzatokat utasítsunk vissza.

UNGHVÁRY JÓZSEF

SZŐLŐTELEPEN és GYÜMÖLCSFA-ISKOLÁJÁBAN
CZEGLÉD (PESTMEGYE)

Nagyobb mennyiségű

nemes gyümölcsfa-

csemete, boggyógyümölcsök, vadoncsok, kerti sövények,

sima és gyökéres szőlővesszők

stb. Kaphatók.

Tessék kimerítő árjegyzéket kérni.

Imakönyvek

igen nagy választékban olcsó árak mellett kaphatók

róm. kath. és ref. hívők számára a „Székelyország” kiadó hivatalában

Jegyen

ADUNK HASZNÁLATRA

MŰVÉSZI KIVITELŰ TŰZ ÉS BETÖRÉSMENTES, ÚJ PÁNCÉL

TAKARÉKPÉRSÉLYT BÁRKINEK.

Trion

PESTMEGYEI TAKARÉKPÉNZTÁR
BUDAPEST, IV. Kötő-utca 8.

Wotan

Lámpa

A legjobb és a legtarosabb drótszálas lámpa.

Huzott drótszállal 75% árammegtakarítás.

Kapható villanyszerelési üzletekben, villanytelepeken és a MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MŰVEK-nél, Budapest, VI., Teréz-körút 36. Gyár-utca 13.

Betegh Pál

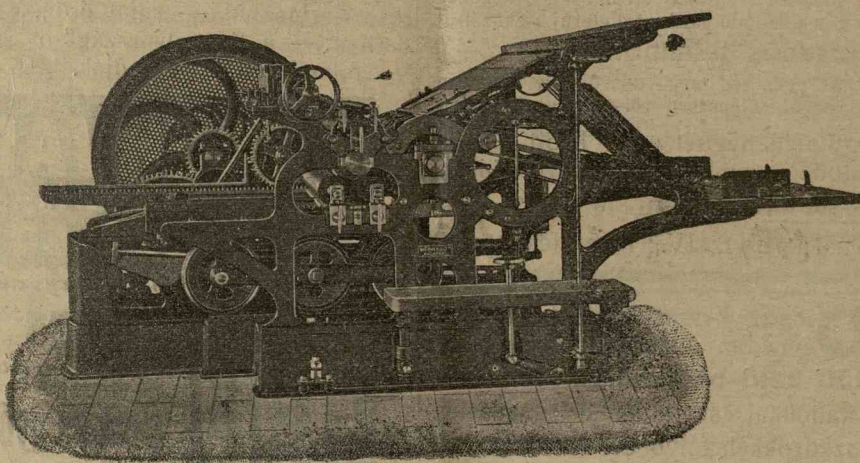
billamos erőre berendezett,
modern betűkkel, diszítések-
kel és különböző gépekkel

==== dúsan felszerelt ====

könyvnyomtató és könyv-
kötő intézete,

könyv- és újságkiadó vállalata

Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 31. sz.

Készít mindenféle könyvnyomdai
munkát a legegyszerűbbtől a leg-
diszesebb kivitelig minimális ár-
==== számítással. ====

Községi, körjegyzői, egyházi, tanügyi,
ügyvédi, pégrehajtói és magánügyi
kész nyomtatványok székelyföldi leg-
nagyobb raktára.

Vidéki megkeresésre azon-
nal válaszol. Költségjegy-
zékkel díjtalanul szolgál.

Telefon 15. sz.

Telefon 15. sz.